

PERSPECTIVE LEGALE DE INTEGRARE ÎN SOCIETATE A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Doina GRECU

Pe parcursul evoluției omenirii, persoanele cu anomalii, fie de ordin psihic sau fiziologic, erau catalogate de cei din jur ca persoane nefaste, care nu aduceau nici un folos societății, ci doar necesitau îngrijire și atenție specială. Atitudinea societății față de aceste persoane a fost în directă dependență de nivelul de dezvoltare al culturii, învățământului, medicinei, dezvoltării economice, exprimându-se în diferite metode de plasare a lor, și anume – exterminarea, ridiculizarea și plasarea în aziluri semicarcerale până la educare și adecvare ocupațională.

Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți. Integrarea semnifică faptul că relațiile dintre indivizi sunt bazate pe o recunoaștere a integrității lor, a valorilor și drepturilor comune pe care le posedă. Când lipsește recunoașterea acestor valori, se instaurează alienarea și segregarea dintre grupurile sociale. B. Nirje afirmă că integrarea înseamnă să i se permită să fie capabil, să fii tu însuși printre ceilalți. Altfel spus, integrarea se referă la relația stabilită între individ și societate și se poate analiza având în vedere mai multe niveluri, de la simplu la complex.

A. Gherguță în lucrarea sa *Sinteze de psihopedagogie specială* include în doctrina de specialitate termeni noi, care sunt considerați mai puțin traumatizanți, mai puțin stigmatizanți pentru persoanele cu dizabilități; în plus, această terminologie induce cumva și ideea de posibilitate de intervenție externă de tip recuperator, care să faciliteze dobândirea autonomiei, integrării sociale a persoanelor în cauză. Noua catalogare include:

- persoane în dificultate;
- persoane cu nevoi speciale;
- persoane cu cerințe educative speciale;
- persoane cu dizabilități etc.

Asistența socială a acestor persoane reprezintă o componentă fundamentală a asistenței generale acordate lor, iar din punctul de vedere al eficienței, intervenției, ea trebuie corelată cu intervenția psihologică, pedagogică, medicală etc.

În anul 1988, UNESCO a elaborat și a lansat o nouă teză care, ulterior, a stat la baza directivelor de acțiune ale Conferinței Mondiale a Educației Speciale de la Salamanca din anul 1994: „Educația integrată și reabilitarea pe baza resurselor comunitare reprezintă abordări complementare care se sprijină reciproc în favoarea acordării de servicii pentru persoanele cu cerințe speciale” (UNESCO, 1988). Prin această teză se arată că reabilitarea în comunitate a persoanelor cu deficiențe este parte componentă a dezvoltării unei comunități și vizează implicarea prin eforturi combinate a persoanelor cu dizabilități, a familiilor lor și a membrilor comunității din care fac parte, împreună cu serviciile de sănătate, educație, profesională și socială din comunitatea în care trăiesc. Nu întotdeauna societatea a conștientizat că persoanelor cu dizabilități le aparțin aceleași drepturi ca și tuturor celorlalți, stabilind pentru acestea măsuri exagerate și neadecvate de protecție.

Art. 51 alin. (1) al Constituției Republicii Moldova consfințește dreptul persoanelor cu dizabilități la protecție socială: „Persoanele cu handicap beneficiază de protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială”.

Una din sarcinile principale ale protecției sociale o constituie formarea și menținerea unui regim de securitate socială adecvat, satisfăcător și corespunzător realității. Astfel, ca orice persoană cu handicap, care nu dispune de resurse necesare sau nu are posibilitatea să participe la viața socială, să poată beneficia de serviciile și prestațiile corespunzătoare, acestea din urmă sporindu-i integrarea socială.

Succesul integrării sociale a persoanelor cu dizabilități depinde de cooperarea dintre toate instituțiile responsabile de protecția socială, asistență medicală, juridică și educația specială, care asigură realizarea tuturor drepturilor lor, prevăzute în legislația republicii și în Convențiile Internaționale ratificate de Republica Moldova.

Având în vedere aceste realități, în Republica Moldova se încearcă schimbarea acelor principii care au stat la baza activităților de protecție a persoanelor cu dizabilități, se pledează tot mai mult pentru incluziunea socială a acestora, neexcluzându-se nici necesitatea oferirii unor prestații și servicii speciale. Luându-se în considerație multitudinea împrejurărilor care pot condiționa apariția dizabilității, legislația Republicii Moldova identifică: invaliditate din copilărie, invaliditate de boală obișnuită; invaliditate de boală profesională; invaliditate survenită în urma unui accident de muncă; invaliditate determina-

tă de schilodire în muncă în legătură cu avaria de la Cernobîl; invaliditate legată de serviciul militar sau special. Protecția socială a acestor categorii de persoane se realizează printr-un complex de măsuri: pensii și alte prestații sociale; servicii sociale; servicii medicale; servicii de educație; plasare în câmpul muncii; tratamente fiscale.

În prezent, apare o necesitate crescândă de pregătire a unor specialități din domeniul asistenței sociale în domeniul educației speciale inclusive, care urmează a fi exprimată în strategia națională privind protecția, integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap din R.Moldova, pe parcursul integrării ei în Uniunea Europeană.

Referințe :

1. Art. 51 alin. (1) al Constituției Republicii Moldova, 1994.
2. Lege privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60 din 30.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.155-159/508 din 27.07.2012.
3. ALBU, A., ALBU, C. *Asistența psihopedagogică și medicală a copilului deficient fizic*. Iași: Polirom, 2000.
4. GHERGUȚĂ, A . *Sinteze de psihopedagogie specială*. Iași: Polirom, 2005.
5. POPA, D., SAVA, A. *Practici europene în incluziunea școlară și profesională a elevilor cu CES*. Galați: Școala Gălățeană, 2007.
6. Regulile standard privind egalizarea șanselor pentru persoanele cu handicap,
7. ONU, Rezoluția 48/96 din 20.12.1993, UNICEF.
8. Reprezentările sociale la copiii cu deficiențe. Psihologia Online www.psihologiaonline.ro/download/lucrari/L004_RSCopii.pdf..22/03/2013
9. GUTTMAN, F. *Percepția persoanelor cu deficiențe de vedere*. www.academia.edu/.../Perceptia_persoanelor_cu_deficiente_de_vedere.